

Oudegracht 65
3511 AD Utrecht
tel: (030) 2317189
fax: (030) 2311922
rooierat@rooierat.nl
www.rooierat.nl

VERS VAN DE PERS

- A. Babsjenskoi. De kleur van oorlog. De Geus, 2008, € 19,90
- J. Blokker. Nederland in twaalf moorden. Contact, 2008, € 19,95
- P.B. Bogaers. Hoogverraad. Bogaers, 2008, € 34,95
- R. Brownstein. The Second Civil War. Penguin, 2008, € 14,95
- S. Christie. We, The Anarchists. AK Press, 2008, € 14,95
- G. Corni. De getto's van Hitler. Verbum, 2008, € 29,50
- L. Davies. Educating Against Extremism. Trentham, 2008, € 29,-
- C. Fourest. Brother Tariq. Encounter Books, 2008, € 19,95
- E. Gentile. God's Democracy. Praeger Publishers, 2008, € 42,75
- G. Guttstadt. Die Türkei, die Juden und der Holocaust. Assoziation A, 2008. € 27,55
- J. Kekes. Roots of Evil. Cornell UP, 2008, € 21,-
- C. Marazzi. Capital and Language. Semiotext, 2008, € 13,95
- A. Marcus. Blood and Belief. New York UP, 2008, € 31,-
- S. Marshall. Wolves in Sheep's Clothing, The New Liberal Menace in America. The Disinformation Company, 2008, € 14,95
- R. Pinxten. De kleine zebra en zijn strepen. Houtekiet, 2008, € 9,95
- P. Sloterdijk. Het heilig vuur. SUN, 2008, € 22,95
- R. Vaneigem. The Movement of the Free Spirit. Zone Books, 2008, € 26,-
- M. van Westing. De kinderen van Putten, De razia en de gevolgen. SUN, 2008, € 19,50

ROOIE RAT BERICHTEN

De verwoesting van Palestina

Midden-Oosten

Dit jaar is het 60 jaar geleden dat voor de Palestijnen de Nakba begon, de ramp, met de verdrijving door de zionisten van hun land. Of zoals de prominente Israëlische wetenschapper Ilan Pappé het noemt, de etnische zuivering van Palestina.

Over de hele wereld werd dit drama herdacht en werd er benadrukt dat de Nakba nog steeds doorgaat. Het woord brandde zich in diverse geheugens en dat is nodig; enkel het besef dat de kolonisatie van Palestina door zionistische joden nog immer plaatsvindt, zelfs op steeds systematischer en agressievere wijze, kan mensen de ogen openen voor de stelselmatige en grootschalige mensenrechten-

schendingen door de Israëlische staat in de bezette gebieden en de openluchtgevangenis Gaza. De kolonisatie van Palestina door zionistische joden, feitelijk 100 jaar geleden begonnen, ging gepaard met massale verdrijving van Palestijnen en de verwoesting van de Palestijnse samenleving. Over deze geschiedenis gaat de lijvige bundel *De verwoesting van Palestina* onder redactie van Midden-Oosten deskundige Robert Soeterik. Dit boekwerk, vol korte artikelen van vooraanstaande denkers en analytici uit alle delen van de wereld, wordt nodig geacht omdat in het 'Israëliësch-Palestijnse conflict' (een misleidende aanduiding die gelijkwaardigheid van partijen in het conflict suggereert; daarvan is geen sprake) oorzaak en gevolg uit het oog verloren zijn. Is de bouw van de beruchte afscheidingsmuur nu voor Israël's veiligheid of koloniseert men hiermee verder de leef- en woongebieden van de Palestijnen? En de toenemende uitbreiding van de nederzettingen, waardoor er nu al een half miljoen joden op de Westelijke Jordaanoever in door de staat gesubsidieerde enclaves met verregaande privileges en eigen wegen wonen? Wat heeft dat met veiligheid of een 'tweestaten-oplossing' te maken? Terug naar de wortels dus; met heldere analyses en duidelijke kaartenreeksen. Hoe in Jeruzalem de 'stille deportatie' van Palestijnse families nog steeds doorgaat, wat het internationaal recht zegt over de nederzettingen op de bezette Westelijke Jordaanoever, de politieke en economische stand van zaken van 'de staat Palestina', alles over de isolatie van Gaza en de statistieken over de humanitaire toestand daar, de verkiezingen in de Palestijnse gebieden worden onder de loep genomen, en de psycho-sociale factoren van de Palestijnse factiestrijd die daarop volgt worden uitgebreid belicht. Mediaberichtgeving 'de mythe van de 20-secondenconcentratie', de politiek van Hamas ('bijstelling van haar politieke standpunten'), de Israël-lobby en de macht van christelijke zionisten in de Verenigde Staten, de morele noodzaak van een boycot van Israël en de po-

LEZINGEN OVER PALESTINA

Midden-Oostendeskundige Robert Soeterik stelde het boek *De verwoesting van Palestina* (2008) samen en geeft in zijn lezing een historische en politieke analyse waarin de stelselmatige kolonisatie van Palestina wordt beschreven.

De tweede lezing wordt verzorgd door Sonja Zimmerman, lid van het Nederlandse Palestina Komitee (NPK). Zij vertelt over verschillende vormen van maatschappelijke actie voor Palestina in Nederland. Er wordt tevens beeldmateriaal vertoond uit de tentoonstelling 'Palestina 1948'.

Do. 13 november, 20.00 uur,
De Rooie Rat, gratis entree.
Reserveren: 030-2317189

TIP

Slingshot

Voor wie heel wat anders wil als de geijkte nieuwjaarskaarten maar toch een kaartje wil versturen, is er nu *Slingshot* van Eric Drooker. De 32 kaarten in een boekje zijn een verzameling van Drookers roemruchte (politieke) affiches. Drooker is vooral bekend van zijn beeldverhaal *Flood!*, waarmee hij de American Book Award won. Een echte aanrader!

Eric Drooker, *Slingshot*, PM Press, € 12,95

sitie van de Palestijnse vluchtelingen komen ook aan bod. In honderd pagina's bijlage zijn de belangrijkste documenten zoals de Balfour declaratie, de vierde conventie van Genève, een reeks VN-resoluties waar Israël het zich van kon (en kan) permitteren naast zich neer te leggen, de Oslo-akkoorden, de Camp David-slotverklaring, de 'Roadmap to Peace', de hoofdpunten van het programma van de Palestijnse regering voor Nationale Eenheid en de slotverklaring van de bijeenkomst in Annapolis van vorig jaar. Onmisbaar naslagmateriaal voor iedereen die inzicht wil krijgen in het meest brisante conflict in de wereld én perspectief voor een oplossing aangeboden wil krijgen. Nu al een standaardwerk.

Jeroen Bosch

Robert Soeterik (red.), *De verwoesting van Palestina*, Stichting Palestina Publikaties, 2008, € 19,50

Radicalisering en identiteit

Sinds de moord op Theo van Gogh staat radicalisering van moslimjongeren volop in de schijnwerpers. Daar is het besef bijgekomen dat ook aan de uiterst rechterzijde jongeren kunnen afglijden naar extremisme en geweld. Onderzoek op dit gebied is recent of volop gaande. Er is zodoende sprake van verschillende inzichten over oorzaak, gevolg en remedie. Een poging om meer eenheid in dit landschap te brengen wordt gedaan door Amy-Jane Gielen in haar recent verschenen boek *Radicalisering en identiteit, radicale rechtse en moslimjongeren vergeleken*.

Centraal hierbij staat de rol die identiteit speelt in het proces van radicalisering. Uitgangspunt is dat jongeren in hun ontwikkeling naar volwassene een identiteitsformatie ondergaan. Dit is het proces waarbij persoonlijke veranderingen, maatschappelijke vragen, behoeften en verwachtingen voor de toekomst geïntegreerd worden. Juist in deze fase zijn jongeren ontvankelijk voor extremen.

Na een theoretisch kader geformuleerd te hebben gaat Gielen op zoek naar extreemrechtse jongeren. Zij vindt deze in een op hol geslagen afdeling van de ultranationalistische actiegroep Voorpost. Na opgepakt te zijn voor meerdere brandstichtingen zijn zij in de gevangenis door Gielen (schriftelijk) geïnterviewd. Het gaat hier om slechts enkele jongeren, maar toch worden hier conclusies aangaande identiteit op gebaseerd.

Voor wat betreft geradicaliseerde moslimjongeren, is Gielen geheel aangewezen op de bestaande literatuur, aangezien zij geen van dergelijke jongeren heeft kunnen interviewen. Hierdoor wordt de koppeling met identiteit gebaseerd op bronnen die juist eerder zijn bekritiseerd omdat zij het begrip identiteit niet uitwerken.

Ten slotte wordt er in *Radicalisering en identiteit* aandacht besteed aan de beleidsmatige kant van de zaak. Een serie interreligieuze dialogen in Amsterdam wordt aangehaald en geëvalueerd om te kijken wat de rol van een dergelijk project kan zijn bij het voorkomen van radicalisering.

De opzet van Gielens onderzoek is volledig en het is interessant dat er een koppeling wordt gemaakt tussen theorie, praktijk en beleid. Haar streven is echter te ambitieus, elk deelgebied is een eigen studie waard en komt in de krappe 140 bladzijden niet goed uit de verf. Dat wordt duidelijk als de Voorpostjongeren aan bod komen. Gielen is duidelijk geen expert op het gebied van extreemrechts. Dat hoeft ook niet, maar gebrek aan kennis op dat

vlak werkt uiteindelijk tegen haar.

Zo lijkt het er sterk op dat ze toevallig op deze groep (uit haar eigen stad) is gestuit. Het gegeven dat deze jongeren na hun vrijlating geen begeleiding meer hebben gekregen weegt zwaar in haar conclusies. Hiermee gaat ze echter volledig voorbij aan andere extreemrechtse jongerengroepen waar wel allerhande beleid op is losgelaten. Dit komt in haar onderzoek in het geheel niet aan de orde.

Een ander zwak punt is de rol van identiteit. Bij het uitwerken hiervan komt ze op totaal andere theoretische modellen voor extreemrechtse en moslimjongeren. Dat maakt de waarde van identiteit als universeel gegeven er niet geloofwaardiger op, terwijl dit toch een belangrijk uitgangspunt is van het onderzoek. Ook beleid dat de identiteitsontwikkeling in goede banen moet leiden en voor beide groepen opgaat, wordt hierdoor problematisch.

Als aanvulling op eerder verschenen publicaties is *Radicalisering en identiteit* zeker interessant, juist ook omdat het duidelijk maakt waar de theoretische knelpunten liggen. Voor wie eens aan dit onderwerp wil beginnen, zijn er echter meer toegankelijke publicaties.

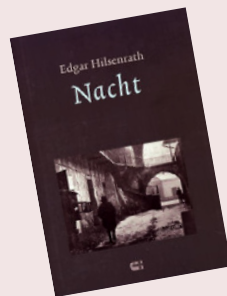
Wouter Hiemstra

Amy-Jane Gielen, *Radicalisering en identiteit, Radicale rechtse en moslimjongeren vergeleken*, Aksant, 2008, € 19,90

COLUMN
Het vrije woord

Nacht

In 1964 verscheen in Duitsland bij Uitgeverij Kindler het boek *Nacht* van de destijds nog onbekende schrijver Edgar Hilsenrath. Hilsenrath (Leipzig 1926), geboren in een welgestelde, joodse koopmansfamilie, ontvluchtte in 1938 het naziregime. Samen met zijn moeder en zijn broer kwam hij in de Boekovina terecht en overleefde het getto van Mogilev-Podolsk aan de Dnjestr. Na de oorlog zwierf hij door Palestina en Frankrijk. In 1951 verhuisde hij naar New York, waar zijn schrijverscarrière langzaam maar zeker gestalte zou krijgen. Volgens de overlevering werkte hij overdag als kelner en schreef hij 's nachts in het café aan zijn roman.

Nacht verscheen in een oplage van een voor Duitsland schamele 1250 exemplaren. Meer durfde de uitgever niet aan. Binnen de uitgeverij bleken de meningen zodanig verdeeld dat *Nacht* al snel op een zijspoor belandde. Er heerste een grote angst dat het boek verkeerde

reacties bij het Duitse lezerspubliek zou kunnen oproepen.

Wat was het dan dat een boek zulke reacties kon losmaken?

Nacht speelt zich af in een getto waar de Joden elkaar naar het leven staan voor alles wat waarde heeft en eten kan opleveren. In dit boek van bijna 500 pagina's komen de nazi's en hun gruweldaden nauwelijks aan de orde, al is de dreiging van hun aanwezigheid voortdurend voelbaar. Het boek vertelt over de bewoners die moeten overleven in een structuur die medemenselijkheid uitsluit. Iedereen heeft maar twee zorgen: hoe kom ik aan eten en waar vind ik een slaapplek voor de nacht. Want wie 's nachts nog op straat gezien wordt, wordt afgevoerd en doodgeschoten.

Nacht toont zonder erbarmen maar ook zonder oordeel de onmenselijkheid van de mens in een onmenselijke situatie. De Volkskrant schreef: "Hilsenrath heeft het in het geheel niet over schuld en toedracht, moralisme is hem net zo vreemd als sentimentaliteit. Juist daardoor is het effect van zijn roman zo groot. Hij zoekt het absolute nulpunt van de menselijke betrekkingen op, het punt dat alle emoties tot poeder vriezen."

Zonder meer is *Nacht* Edgar Hilsenraths grootste en beklemmendste roman. Een roman die de onder de huid kruipt en de lezer niet snel meer loslaat.

Of, zoals Arnon Grunberg het in zijn nawoord zegt: "*Der Nazi & der Friseur* is verrassender dan *Nacht*. Hilsenraths roman *Bronsky's Geständnis* is grappiger dan *Nacht*. *Jossel Wassermans Heimkehr* is liever en weemoediger dan *Nacht*. *Das Märchen vom letzten Gedanken* zit beter in elkaar dan *Nacht*. En *Ruben Jablonski* leest makkelijker weg dan *Nacht*. Maar Hilsenraths beste roman blijft *Nacht*."

Willem Desmense, Uitgeverij IJzer

Het gelijk van links

Dit keer wil ik geen recensie schrijven, maar aandacht besteden aan het feit dat de huidige economische crisis mij doet terugdenken aan de maatschappelijke toestand tijdens de ontstaansjaren van boekhandel De Rooie Rat (1972). Die zeventiger jaren kunnen op veel manieren getypeerd worden: ontzuiling, de kabinetten onder leiding van Den Uyl, de autoloze zondagen etc. Als gemeenschappelijke noemer kunnen we die tijd zonder overdrijving als sterk gepolitiseerd typeren. (Dat de Rooie Rat hierin een niet onbelangrijke rol heeft gespeeld merk je als je ons archief raadpleegt.) In menig gezin, in de media, het parlement en op het werk was het links-rechts debat een normale zaak. In Naomi Kleins *De Shockdoctrine* (2007) wordt duidelijk gemaakt dat dit politiseren van de sociale strijd in heel West-Europa resulteerde in het wankel compromis van de verzorgingsstaat.

De opkomst van het neo-liberalisme, dat in feite ook de wacht aanzegde aan alle gevestigde rechtse partijen, was in zijn kern gericht tegen de praktijk van de verzorgingsstaat. Deze leidde immers tot hoge belastingen, bureaucratie en betutteling van mondige burgers die voortaan met minder belasting hun eigen boontjes wilden doppen. Een toenemende individualisering zorgde ervoor dat maatschappelijke verbanden (geloof, natie, klasse) uit het zicht verdwenen. Globalisering, Europese eenwording en de toverkrachten van de wereldmarkt kwamen ervoor in de plaats.

Aan de hegemonie van het neo-liberalisme is nu wereldwijd schoksgewijs een einde gekomen. De toverkracht van de wereldmarkt is in zijn tegendeel omgeslagen: ouderwets nationaliseren van juist de grootste financiële instellingen is ineens de normaalste zaak van de wereld en typeert de diepte van de crisis. Na het tijdperk dat de politiek de les gelezen werd door het beleid van internationale economische machtsgroepen zijn we nu op wereldschaal weer terug bij af: het staatsoptreden in de economie ondergaat een zeer drastische uitbreiding. Natuurlijk wordt tegelijk gezegd dat dit slechts tijdelijk is (Bos) en hoor je een "captain of industrie" (Hans Weijers/AkzoNobel) op TV gniffelend zijn goedkeuring uitspreken over het feit dat de Nederlandse overheid financieel gesproken gelukkig zo breed aanwezig is dat mede daardoor de crisis beter opgevangen kan worden. Of dit geluk in Europa zal leiden tot een versterking van de politieke integratie zal de toekomst leren. En wat te denken van de oplossing van de crisis in termen van het herstel van vertrouwen tussen financiële instellingen onderling? Zou in plaats van deze morele toon niet beter gelet moeten worden op de internationale financieel-economische concurrentiestrijd? Wie heeft hoeveel besmette reserves (en houdt dit angstvallig verborgen) en staat aldus op het punt van faillissement waardoor ie kan "kiezen" voor "het juk van de staat" of voor overname door een concurrent? Trouwens als de verliezers in de huidige crisis de kranten halen, wordt het dan niet eens tijd te kijken naar degenen die aan het langste eind trekken? Het grote voordeel met de dertiger jaren is dat deze vraag geen etnisch geïnspireerd antwoord meer kan oproepen.

Als straks de effecten naar de reële economie duidelijk worden zal het politiseren van economische vraagstukken verder verscherpen. De discussie over de mate van staatstoezicht zal het Keynesiaanse denken met betrekking tot de gemengde economie nieuw leven inblazen. Verder acht ik het niet uitgesloten, gezien de succesvolle greep die de Chinese overheid heeft op haar financiële sector, dat zelfs het planeconomisch denken op dit terrein zal worden toegelaten.

Met "Het gelijk van links" heeft dit natuurlijk niets en toch weer alles te maken. "Niets" omdat de vergelijking in de conjuncturele benaming van de maatschappelijk strijd van toen en nu, bijvoorbeeld maoïsme en chinees staatskapitalisme, enkel nog iets weg heeft van een politieke grap. Maar in de structurele verhouding, sociale strijd en botsing van politieke en economische processen zal het gelijk van links ontegenzeggelijk opnieuw de wind in de zeilen krijgen. Om te beginnen zal het met deze wind in de zeilen de problemen rond allochtone jongeren tot een "minor minor problem" kunnen maken om omgekeerd evenredig het zeiltje van Wilders slap te laten hangen. Dat vervolgens de anti-belastingpartij van Verdonk hetzelfde lot beschoren zal zijn als de Republikeinen in de VS is op zijn minst een optimistisch links geluid in tijden van depressie.

Gelukkig is daar politieke boekhandel De Rooie Rat die met hulp van vrijwilligerssters en tal van klanten in tijden van zowel hoog- als laagconjunctuur veelzijdig linkse literatuur in huis heeft.

Nieuwe agenda's en (scheur-)kalenders voor 2009

Agenda's

- Amnesty International. Amnesty, € 9,95
Antifa Kalender. Unrast, € 6,90
Anagenda, *
Bad Women. PapyRossa, € 8,90
Basta Calendar. Bizarr, € 7,90
Berühmte Frauen Kalender. Suhrkamp, € 10,50
Filosofie Agenda. Sun, v 14,95
Homo Agenda. Studio van Stralen, € 14,95
Murakami Diary. (by Haki Murakami), Vintage, € 13,95
Novib Agenda, € 14,95
Novib Bureau-agenda, € 18,95
Novib Wereldagenda, € 12,95
Opzij Vrouwenagenda. Bevlogen. Weekbladpers, € 11,50
Paulo Coelho Enigma Agenda. Arbeiderspers, € 14,95
Roter Kalender. Rotbuch, € 5,20
Slingshot Organizer. Slingshot Collective, *
Slingshot Desk Calendar. Slingshot Collective, *
Solidariteitsagenda's. Solidariteitsfonds
- mini basic. Kleur zwart, € 7,95
- horizon basic. Kleur rood met bladmotief, € 7,95
- dagagenda spiraal dromer. Kleur zilver/fuchsia, € 12,95
- week-weekend denker. Kleur zwart, € 11,95
- week-weekend denker. Kleur rood, € 11,95

- weekagenda plan denker. Kleur zwart, € 16,95
- weekagenda plan denker. Kleur rood, € 16,95

Wir Frauen. PapyRossa, € 9,50

Kalenders/Kaarten

- Oxfam/Novib Kalender, € 21,95
Fokke & Sukke Kerst/nieuwjaarskaarten, Interstat, € 5,95

Scheurkalenders

- Filosofie Scheurkalender. Veen, € 14,95
Historische Scheurkalender. Veen, € 14,95
Fokke en Sukke Scheurkalender. Interstat, € 13,50
Loesje Scheurkalender. Interstat, € 13,50
In Europa scheurkalender (Geert Mak). Atlas, € 14,95
Peter's Zeurkalender. Harmonie, € 13,00

* Prijzen van niet-nederlandse producten zijn onder voorbehoud. Deze kunnen iets hoger en lager uitvallen in verband met wijzigen valutakoers en/of verzendkosten.

Van agenda's waarvan als prijs * is aangegeven is de verkoopprijs nog onbekend.

KLANTEN AAN HET WOORD

"Boeken van groot belang omdat ze de positieve rol van kritische ideeën op de ontwikkeling van de maatschappij laten zien"

Een jaar geleden kocht ik bij de Rooie Rat een boek van Jonathan Israel. Ik wist toen nog niet dat dit het tweede deel in een serie was, maar na enig dubben, beide boeken samen tellen tenslotte meer dan zestienhonderd pagina's, heb ik het eerste deel ook aangeschaft. *Radical Enlightenment* en *Enlightenment Contested* gaan over rol en betekenis van de radicale filosofen in de Verlichting: *Philosophy and the Making of Modernity 1650-1750* en *Philosophy, Modernity, and the Emancipation of Man 1670-1752* (ondertitel van respectievelijk het eerste en tweede deel). Voor mij boeken van groot belang, omdat ze de positieve rol van kritische ideeën op de ontwikkeling van de maatschappij laten zien. Een positieve bespreking van het tweede deel in het tijdschrift *International Socialism* maakte me erop attent.

Bij mijn keuze van boeken maak ik veel gebruik van een aantal tijdschriften, natuurlijk ook te vinden in de Rooie Rat, zoals *New Left Review*, *Capital & Class* en later *Historical Materialism*. Elk tijdschrift legt zijn eigen nadruk, maar gemeen hebben ze een fundamenteel maatschappijkritische houding.

Tot mijn verbazing trof ik enige tijd geleden een boek aan van de elders al zo alomtegenwoordige Maarten van Rossem. Toen ik hier in Utrecht geschiedenis studeerde was hij een van mijn docenten. Bij de vakgroep geschiedenis leek de heersende opvatting vooral te zijn dat onderzoek gebaat was bij een flinke dosis gezond verstand. Van Rossem was daarvan een exponent. Dat leidde meestal tot zowel lichtelijk kritische, afstandelijke als cynische standpunten, die hij

zo nu en dan op de nu bij velen bekende gemakkelijke manier debiteerde. Lichtelijk kritisch omdat overal wel wat op aan te merken is, afstandelijk omdat men 'objectief' moet zijn (de 'waardevrije wetenschap') en cynisch omdat sommige dingen nu eenmaal niet veranderen (subtielere variaties op het thema 'de mens is slecht'). Maar een dergelijke benadering van geschiedenis levert in mijn ogen uiteindelijk niet veel op.

Ik kwam in 1975 in Utrecht aan. Op de universiteit, en zeker ook bij de vakgroep geschiedenis, was een relatief groot aantal studenten politiek actief. Het merendeel van de meer actief georganiseerde studenten leek zich in hun politiek te laten inspireren door de CPN. Inhoudelijk was ik het met hen al vaak niet eens. Maar bovendien begreep ik niet hoe mensen een partij konden volgen waarvan de politiek was gebaseerd op de opvattingen van de CPSU (de communistische partij van de Sovjetunie). De CPSU was apert ondemocratisch en dictatoriaal en er was nog heel veel meer mis in het 'Oostblok'. Een alternatief voor de Westerse samenleving was het 'werkelijk bestaande socialisme' niet.

Voor een gedegen historische benaderingswijze en voor kritische literatuur over zowel het kapitalisme als het 'werkelijk bestaande socialisme' was ik al gauw aangewezen op de plaatselijke 'linkse' boekhandel.

Het komt er overigens nog steeds op aan de wereld te veranderen.

Bas Streef